

Σύλλογος Φίλων των Παιδιών με Χρόνιες Ρευματοπάθειες

«Η ΦΙΛΙΚΗ ΜΑΣ ΣΥΝΤΡΟΦΙΑ»

Τεύχος 4ο, Μάιος 2021

Επικοινωνία: laprheum@gmail.com

Αγαπητά μας μέλη και φίλοι,
Χριστός Ανέστη!
Χρόνια πολλά με υγεία και ευτυχία!

Καλωσορίζουμε τον μήνα της άνθισης, τον Μάιο με ένα τεύχος αφιερωμένο στην τέχνη, που τα δημιουργήματά της προκαλούν άνθιση της ψυχής. Με τις ποικίλες εκφράσεις τους, αποτυπώνουν την ψυχική κατάσταση, τις ιδέες, την αίσθηση ή τον οραματισμό του καλλιτέχνη και προκαλούν ευφορία στο νου και στο συναίσθημα.

Χαιρόμαστε ιδιαίτερα που ανταποκριθήκατε στο κάλεσμά μας για συμμετοχή στη δημιουργία του περιεχόμενου του περιοδικού μας « Η ΦΙΛΙΚΗ ΜΑΣ ΣΥΝΤΡΟΦΙΑ» και με χαρά δημοσιεύουμε το γράμμα και τα ποιήματα που μας έστειλε το μέλος μας και Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Βιοχημείας της Ιατρικής Σχολής του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ), η αγαπητή μας Σούλα Πέγιου. Σας υπενθυμίζουμε ότι περιμένουμε και άλλες συμμετοχές σας για τα επόμενα τεύχη...

Το μέλος του ΔΣ Αθηνά Κανσουζίδου-Κανακούδη μας ταξιδεύει νοερά στο παρελθόν και μας γνωρίζει την πρώτη Ελληνίδα ζωγράφο, την Ελένη Μπούκουρα-Αλταμούρα με πανευρωπαϊκή αναγνώριση. Έργα του γιού της επίσης ζωγράφου, όπως η θαλασσογραφία στο οπισθόφυλλο του περιοδικού μας, κοσμούν στην Αθήνα, την Εθνική μας Πινακοθήκη.

Σας ευχόμαστε καλή ανάγνωση!

Το ΔΣ του Συλλόγου
Τζένη Πρατσίδου-Γκέρτση
Φλωρεντία Κανακούδη- Τσακαλίδου
Αναστασία Βακαλούδη
Αντωνία Γούδα
Αθηνά Κανσουζίδου-Κανακούδη
Στέλλα Καρανάνου
Αγνή Κορφίτου
Αναστασία Βογιατζή
Βάγια Ρουμελιώτη

Θερμά συγχαρητήρια για την ιδέα του περιοδικού, την πραγματοποίησή του και ήδη το εξαιρετικό περιεχόμενό του.

Παρακινούμενη από την «Έκθεση ενός μαθητή» (δημοσιεύτηκε στο δεύτερο τεύχος) που με συγκίνησε βαθιά αλλά και με αφορμή το υπέροχο γράμμα της γιαγιάς στον εγγονό της, μου ήρθαν στο νου δύο ποιήματα σχετικά με το «Γράμμα». Εάν κρίνετε ότι μπορούν να δημοσιευτούν θα χαρώ πολύ.

Με πολύ αγάπη και εκτίμηση.

Θεοδοσία (Σούλα) Πέγιου

Σε ετοιμότητα

Μου είπες "αύριο θα 'ρθω να σε δω
τι προτιμάς μεσημεράκι ή απόγευμα;"

Όποτε θέλεις σου απάντησα
εμένα μου αρκεί ένα περίπου πότε.
Κι αν στο ζητώ
είναι για να γλιτώνω καύσιμο
χρόνο - δυσεύρετη πλέον πανάκριβη
αυτή η κινητήρια δύναμη - τη σπαταλώ

γιατί περιμένοντάς σε απ' το χάραμα
κρατάω ώρες αναμμένη τη μηχανή
να ξεκινήσω αμέσως μόλις ακουστεί
από μακριά ο ερχομός σου ώστε
στιγμή να μην καθυστερήσω να χαρώ.

Κική Δημουλά (1931-2020)

Η αγαπημένη μας πολυβραβευμένη ποιήτρια, τακτικό μέλος της Ακαδημίας Αθηνών.

Όσο μεγαλώνουν

να τους μιλάτε πιο πολύ,
να τους τηλεφωνείτε κάθε μέρα, έστω για μια «καλημέρα»,
να τους αγκαλιάζετε μ' οποιαδήποτε αφορμή,
να τους λέτε και γλυκόλογα, ακόμα και «σ' αγαπώ»
–είναι πιο απλό απ' όσο νομίζετε–
προπαντός μην αφήνετε εκκρεμείς
θυμούς και άλυτους καβγάδες,
να 'ναι λες και τους αποχαιρετάτε
κάθε φορά που φεύγετε μετά τον καφέ,
το κυριακάτικο τραπέζι, τη βόλτα.
Μυστικά να ψιθυρίζετε «αντίο»,
να 'ναι λες και φεύγετε ταξίδι μακρινό για καιρό,
γιατί αν φύγουν για πάντα, πρώτοι εκείνοι
και παραμείνουν εκκρεμότητες αγάπης,
θα 'ρχονται θλιμμένοι στον ύπνο σας,
θα τους μιλάτε, θα τους εξηγείτε,
μα δυστυχώς,
δε σας ακούνε πια...

του Κύπριου ποιητή Αντώνη Γεωργίου

Γεννήθηκε στη Λεμεσό το 1969.

Έχει εκδώσει: “Πανσέληνος παρά μία” (ποιήματα), Γαβριηλίδης 2006, “Γλυκιά bloody life” (διηγήματα), Το Ροδακίό 2006, το οποίο τιμήθηκε στην Κύπρο με το Κρατικό βραβείο διηγήματος για τις εκδόσεις 2006. Το θεατρικό του έργο “Αγαπημένο μου πλυντήριο” ανέβηκε από την Πειραματική Σκηνή του Θεατρικού Οργανισμού Κύπρου το 2007 και βραβεύτηκε με το Βραβείο Θεάτρου ΘΟΚ (2005-2007) στην κατηγορία Θεατρικής Συγγραφής. Το ποίημα είναι από την ποιητική συλλογή «Σαν πεταλούδα είμαι» (εκδ. Το Ροδακίό, 2019)

Ελένη Μπούκουρα – Αλταμούρα

Η πρώτη ελληνίδα ζωγράφος, με τον πολυτάραχο και τραγικό βίο

Η Ελένη Μπούκουρα γεννήθηκε στις Σπέτσες τη χρονιά που ξεκίνησε η επανάσταση, το 1821. Ήταν κόρη του караβοκύρη και πρώτου θεατρώνη της Αθήνας Γιάννη Μπούκουρα, ο οποίος δημιούργησε το πρώτο θέατρο στην Αθήνα, στη γνωστή ως τις μέρες μας πλατεία Θεάτρου.

Από μικρή έδειξε το ταλέντο της στη ζωγραφική και ο πατέρας της, ο οποίος διέθετε ιδιαίτερες ευαισθησίες, γρήγορα αντιλήφθηκε το ξεχωριστό ταλέντο της κόρης του. Μετά το τέλος της επανάστασης, η οικογένεια Μπούκουρα μετακόμισε στην Αθήνα, Η Ελένη φοίτησε σε παρθενγωγείο, όπου ζωγράφιζε τις συμμαθήτριες της στα διαλείμματα. Ο πατέρας της τότε προσέλαβε τον Ιταλό ζωγράφο Ραφαέλο Τσέκολι για να της κάνει κατ' οίκον μαθήματα. Το ταλέντο της νεαρής κοπέλας ήταν αξιοθαύμαστο, αλλά δυστυχώς δεν μπορούσε να αναγνωριστεί στη μικρή Ελλάδα της εποχής. Γι' αυτό ο Τσέκολι πρότεινε στην Ελένη να ταξιδέψει στην Ιταλία, που είχε παράδοση στις καλές τέχνες. Το μόνο πρόβλημα ήταν ότι δεν δέχονταν γυναίκες, καθώς οι μελέτες του γυμνού σώματος θεωρούνταν υπερβολικά σοκαριστικές για τα μάτια του "αδύναμου" φύλου. Μεταμφιέστηκε σε άντρα και έπλευσε για την Ιταλία το 1848 με συστατική επιστολή του καθηγητή Τσέκολι.

Με το ψευδώνυμο Χρυσίνης Μπούκουρας, παραβίασε το καλλιτεχνικό άβατο της εποχής και μαθήτευσε στο εργαστήρι του ζωγράφου και γαριβαλδινού επαναστάτη Φραντσέσκο Σαβέριο Αλταμούρα στη Νάπολι. Η Ελένη ερωτεύθηκε τον κατά τέσσερα χρόνια μικρότερο δάσκαλό της και μαζί του απέκτησε τρία εξώγαμα παιδιά, τον Ιωάννη, τη Σοφία και τον Αλέξανδρο. Προκειμένου να νομιμοποιήσει τη σχέση της, ασπάστηκε τον καθολικισμό και τον παντρεύτηκε. Όμως, το 1857 ο σύζυγός της την εγκατέλειψε κι έφυγε με την ερωμένη του και φίλη της Ελένης, την αγγλίδα ζωγράφο Τζέιν Χέυ, παίρνοντας μαζί του το μικρότερο γιο τους Αλέξανδρο.

Η Ελένη απογοητευμένη και πικραμένη επέστρεψε στην Ελλάδα και εγκαταστάθηκε στην Αθήνα μαζί με τα άλλα δύο παιδιά της. Η ζωή στην Αθήνα κυλούσε ήρεμα και η Ελένη έκανε μαθήματα ζωγραφικής σε νεαρές κοπέλες. Ανάμεσα στις μαθήτριάς της ήταν και η βασίλισσα Όλγα, σύζυγος του Γεωργίου. Η εξέλιξή της ήταν ραγδαία και το 1859 και το 1870 εξελέγη, μαζί με το Νικηφόρο Λύτρα, μέλος της επιτροπής των «Ολυμπίων» και μέλος της εξεταστικής επιτροπής του Καλλιτεχνικού τμήματος του Πολυτεχνείου, μαζί με τους Αλέξανδρο Ραγκαβή, Γεώργιο Μαργαρίτη

και Ερνέστο Τσίλλερ. Με τη βοήθεια του παλατιού διορίστηκε στο Αρσάκειο, όπου ανέλαβε να οργανώσει και να ανανεώσει το μάθημα της Ζωγραφικής.

Ο γιος της, Ιωάννης, κληρονόμησε το καλλιτεχνικό της ταλέντο και φοίτησε στη σχολή Καλών Τεχνών. Το 1873, με υποτροφία του βασιλιά Γεώργιου Α', πήγε στην Κοπεγχάγη, όπου συνέχισε τις σπουδές του στο πλευρό του ζωγράφου Καρλ Φρέντερικ Σόρενσεν.

Όμως, το 1872 η κόρη της αρρώστησε από φυματίωση και για λόγους υγείας οι δύο γυναίκες μετακόμισαν στις Σπέτσες. Τελικά, η Σοφία δεν απέφυγε το μοιραίο και πέθανε στα τέλη του 1872, σε ηλικία μόλις 18 ετών. Μετά το θάνατό της η Ελένη ξαναγύρισε στην Αθήνα, όπου με τη βοήθεια και τις περιποιήσεις φίλων και συγγενών ξαναβρήκε το ενδιαφέρον της για τη ζωή. Για να αντέξει τον ψυχικό πόνο αφοσιώθηκε περισσότερο στη ζωγραφική και δημιούργησε πολλά έργα. Μάλιστα το 1874 ήρθε να τη γνωρίσει και ο μικρός της γιος Αλέξανδρος, που είχε μεγαλώσει με τον πατέρα του. Όμως η ήρεμη ζωή δεν κράτησε πολύ.

Το 1876 ο γιος της και ανερχόμενος ζωγράφος Ιωάννης Αλταμούρας ολοκλήρωσε τις σπουδές του στην Κοπεγχάγη και επέστρεψε στην Αθήνα, γεμίζοντας με χαρά τη χαροκαμένη μάνα. Όμως, η χαρά της δεν κράτησε πολύ. Ο Ιωάννης, που διακρίθηκε για τις θαλασσογραφίες του (θεωρείται ένας από τους καλύτερους Έλληνες θαλασσογράφους), προσβλήθηκε και αυτός από φυματίωση και πέθανε το Μάιο του 1878, σε ηλικία μόλις 26 ετών βυθίζοντας την Ελένη στην απελπισία.

Ο χαμός δύο παιδιών ήταν ένα αδυσώπητο χτύπημα για τη ζωγράφο. Προκάλεσε νευρικό κλονισμό στην Ελένη και την οδήγησε στην τρέλα. Σε ηλικία 60 ετών η Ελένη, συντετριμμένη, απομονώθηκε στις Σπέτσες. Απελπισμένη έκαψε τα περισσότερα και καλύτερα έργα της στην αυλή τού σπιτιού της. Κλείστηκε στον εαυτό της και αδιαφορούσε παντελώς για τα κουτσομπολιά της κλειστής κοινωνίας των Σπετσών που τη θεωρούσαν τρελή. Πέθανε σχεδόν άγνωστη στις 19 Μαρτίου 1900 και κηδεύτηκε στο κοιμητήριο της Αγίας Άννας των Σπετσών. Αργότερα, τα οστά της, όπως και εκείνα της Σοφίας και του Ιωάννη, μεταφέρθηκαν από τους απογόνους της στο Α' Νεκροταφείο Αθηνών, στον κοινό τάφο της οικογενείας Μπούκουρα - Αλταμούρα.

Έτσι το έργο της παραμένει άγνωστο, εκτός από πολύ λίγα έργα. Ένα από αυτά είναι το έργο «Απελπισία», το οποίο η ζωγράφος υπέβαλε στο διαγωνισμό της Σχολής όπου φοιτούσε με την υπογραφή Χρυσίνης Μπούκουρης. Μάλιστα στην Ιταλία της προσέφεραν πολλά χρήματα ως αμοιβή για την αγορά του, εκείνη όμως προτίμησε να το στείλει στον πατέρα της με ιδιόχειρη αφιέρωση. Στο έργο αυτό ο συμβολισμός της απελπισίας, δείγμα ρομαντικής διάθεσης, αποδίδεται με νεοκλασική αντίληψη. Την ίδια εποχή ζωγράφισε την αυτοπροσωπογραφία της, όπου εικονίζεται με σκούρο φόρεμα να ζωγραφίζει αφοσιωμένη μπροστά στο καβαλέτο.

Η τραγική ζωή της Ελένης Μπούκουρα-Αλταμούρα έγινε το θέμα ενός μυθιστορήματος (Ρέα Γαλανάκη: «Ελένη ή ο κανέννας», εκδ. Άγρα, 1998) κι ενός θεατρικού έργου (Κώστας Ασημακόπουλος «Ελένη Αλταμούρα», εκδ Δωδώνη, 2005).

Αυτοπροσωπογραφία, όπου εικονίζεται να ζωγραφίζει μπροστά στο καβαλέτο ντυμένη άνδρας

«Απελπισία», έργο της Ελένης Μπούκουρα που υπέβαλε με το ψευδώνυμο Χρυσίνης Μπούκουρας στη Σχολή της στην Ιταλία

Επιμέλεια: Αθηνά Κανσουζίδου-Κανακούδη

Θαλασσογραφία Ιωάννης Αλταμούρας

Εθνική Πινακοθήκη Αθηνών